

Poznávání pravdy x věcí

Jaký je vlastně smysl toho již dávného zvyku, nemluvit jen o poznávání věcí, ale zdůrazňovat, že jde o poznávání pravdivé? Pragmatismus se snažil vyhnout tomuto problému tím, že „pravdivost“ interpretoval jako účinnost a užitečnost. V takovém případě ovšem jde o rezignaci na pravdivost v onom původním smyslu, neboť to, co je užitečné pro mne, nemusí být stejně užitečné pro někoho druhého. Nejde vlastně v pravém slova smyslu o jinou interpretaci „pravdy“, nýbrž pouze o jinou interpretaci slova „pravda“. To co se kdysi slovem „pravda“ mínilo, bylo prostě odsunuto a zasunuto a překryto něčím jiným, čemu se teď začalo říkat také „pravda“, ale co se od staršího chápání závažně odlišuje. Poznání může být správné i nesprávné, užitečné i neužitečné atd., ale při tom při všem je hledisko „pravdivosti“ nad správností i nesprávností, a nad užitečností i neužitečností. O jakémkoli výměru „pravdy“ lze ne-li pochybovat, tedy alespoň kriticky uvažovat, zda ten výměr je tím pravým, pravdivým výměrem, zda to je „pravda“. Všechno naše poznávání věcí, předmětů i událostí, se děje v „prostoru“, v němž platí Pravda, tj. v němž se všechno ukazuje jako pravdivé nebo nepravdivé, a kde všechno pravdivé má také své vady a nedostatky, a kde všechno nepravdivé (ať už mylné nebo lživé) žije vždycky také z úlomků a zbytků či odrazů Pravdy.

(Písek, 030309-2.)